

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	7
ÖNSÖZ.....	9
İÇİNDEKİLER.....	11
KISALTMALAR.....	21
GİRİŞ.....	23

BİRİNCİ BÖLÜM

CEZA HUKUKUNDA HATA KAVRAMI, HATA TÜRLERİNİN GELİŞİMİ, TİPİKLİK HATASIYLA İLİŞKİLİ TEMEL KAVRAM VE KONULAR

I. CEZA HUKUKUNDA HATA KAVRAMI.....	27
II. HATANIN SINIFLANDIRILMASI.....	30
A. Klasik Suç Teorisi Etkisinde Hatanın Sınıflandırılması.....	30
1. Klasik Suç Teorisine Genel Bir Bakış.....	30
2. Fiili Hata – Hukuki Hata Ayrımı ve Alman İmparatorluk Mahkemesi'nin İçtihadı.....	32
3. Fiili - Hukuki Hata Ayrımına Yönelik Eleştiriler	36
4. AİM Döneminde Öğretinin Suç Yapısıyla Uyumlu Hata Ayrımı Önerisi	39
B. Final Hareket Teorisi Etkisinde Hatanın Sınıflandırılması.....	40
1. Tipiklik – Yasak (Haksızlık) Hatası Ayrımının Ortaya Çıkışı	40
2. Tipiklik – Yasak Hatası Ayrımının Teorik Temellerinin Tespiti	45
3. Tipiklik – Yasak Hatasına Yönelik Eleştiriler	47
a. Genel Bir Bakış	47
b. Kast Teorisi Kapsamındaki Görüşler	47
c. Fiili – Hukuki Hata Ayrımını Benimseyen Görüşler	53

C. Türk Ceza Hukuku Açısından Değerlendirme	55
1. Mülga 765 sayılı TCK Dönemi.....	55
2. 5237 sayılı TCK Dönemi.....	58
III. TİPİKLİK HATASIYLA İLİŞKİLİ TEMEL KAVRAM VE KONULAR	64
A. Tipiklik	64
1. Kavramsal Çerçeve ve Tarihsel Köken.....	64
2. Tipikliğin İşlevleri.....	69
3. Tipikliğin Hukuka Aykırılıkla İlişkisi.....	72
a. Hukuka Aykırılığın Varlık Nedeni Olarak Tipiklik Anlayışı ve Tipikliğin Olumsuz Unsurları Teorisi.....	72
b. Hukuka Aykırılığın Bilinme Nedeni Olarak Tipiklik Anlayışı.....	74
c. Değerlendirme	77
4. Fiilin Sosyal Uygunluğunun Tipiklik Üzerindeki Etkisi ve Hata Öğretisi Açısından Anlamı.....	78
5. Objektif (Maddi) Tipiklik / Sübjektif (Manevi) Tipiklik Unsurları	81
a. Objektif Tipiklik Unsurları.....	81
b. Sübjektif Tipiklik Unsurları.....	83
B. Kast	85
1. Kastın Suç Genel Teorisindeki Konumu.....	85
2. Kastın Tanımı ve Unsurları.....	90
3. Kast ile Tipiklik Hatası Arasındaki İlişkinin Temeli Olarak “Bilme Unsuru”	97
a. Bilme Unsurunun Kapsamına Genel Bir Bakış.....	97
b. Bilmenin “Aktüel Bilinç” Olarak Anlamı	99
c. Yoğun Duygu Durumunda İşlenen Fiiller Bakımından Bilme Unsuru	107
4. Kast Türleri.....	108
a. Genel Bir Bakış.....	108
b. Doğrudan Kast (dolus directus)	109
(1) Birinci dereceden doğrudan kast.....	109
(2) İkinci dereceden doğrudan kast.....	109
c. Olası kast (dolus eventualis).....	111

5. Kastın Özel Görünüm Şekilleri.....	118
6. Kastın Aranacağı Zaman.....	120
C. Tipiklik Hatasının Kavramsal Analizi, Anlamı, Kast ve Taksir ile İlişkisi.....	123
1. Kavramsal Analiz.....	123
2. Tipiklik Hatasının Anlamı ve Kast ile İlişkisi.....	125
a. Genel Bir Bakış.....	125
b. Tipiklik Hatası Açısından “Kaçınılabilirliğin” Anlamı.....	128
3. Tipiklik Hatasının Taksir ile İlişkisi.....	131

İKİNCİ BÖLÜM

TİPİKLİK HATASININ HATA ÖĞRETİSİ İÇİNDEKİ SINIRLARI (KAST AÇISINDAN ÖNEMSİZ HATA DURUMLARINDAN AYRILMASI)

I. KAST AÇISINDAN ÖNEMSİZ HATALARA GENEL BİR BAKIŞ (YASAK HATASI VE ALTLAMA HATASI).....	135
A. Yasak (Haksızlık) Hatası.....	135
1. Genel Bir Bakış.....	135
2. Tipiklik Hatasıyla Yasak Hatasını Düzenleyen Normların Birbiriyle İlişkisi.....	136
B. Altlama Hatası.....	137
II. KAST İÇİN GEREKLİ ANLAM BİLGİSİNİN KAPSAMI VE NORMATİF UNSURLARDA HATA.....	139
A. Genel Bir Bakış.....	139
B. Normatif Tipiklik Unsurlarının Keşfi.....	140
C. Betimleyici – Normatif Tipiklik Unsurları Ayrımı.....	142
1. Farklı Görüşlerin İncelenmesi.....	142
a. Duyusal Algılanabilirlik - Zihinsel Anlaşılabilirlik Ölçütü.....	142
b. Değer Kavramının Referans Alınması.....	145
c. Yargısal Faaliyete Dayanan Ayrım.....	146
d. Doğal Olgular – Kurumsal Olgular Ayrımına Dayanan Görüşler.....	152
2. Değerlendirme.....	155

C.	Kastın Kapsamındaki Anlam Bilgisinin Tespiti.....	156
1.	Farklı Görüşlerin İncelenmesi	156
a.	Uzman Olmayanlar Alanında Paralel Değerlendirme Ölçütü.....	156
(1)	Uzman Olmayanlar Alanında Paralel Değerlendirme Ölçütünün Teorik Temelleri.....	156
(2)	Uzman Olmayanlar Alanında Paralel Değerlendirme Ölçütünün Uygulanmasına İlişkin Bazı Örnekler	161
b.	Korunan Hukuksal Değeri Referans Alan Görüşler	162
c.	Tipikliğin Anlamının Lafzından Ayrılması (Puppe).....	165
d.	Zamansal Yapı Ölçütü (Kuhlen).....	167
e.	Konuya İlişkin - Kavrama İlişkin Hata Ayrımı (Haft).....	168
f.	Anlam Bilgisini Haksızlık Bilinci Kapsamında Kabul Eden Görüşler.....	169
2.	Değerlendirme.....	171
III.	SUÇUN YASAL TANIMINDA HUKUKA AYKIRILIĞA ATIFTA BULUNAN UNSURLARDA HATA	175
A.	Genel Bir Bakış.....	175
B.	Farklı Görüşlerin İncelenmesi	175
1.	Açık Suç Tipi Kavramı ve Hukuka Özel Aykırılık Teorisi.....	175
2.	Suçun Yasal Tanımında Hukuka Aykırılığı İşaret Eden Unsurları Tipiklik Unsuru Olarak Kabul Eden Görüş.....	179
3.	Haksızlığın Bütünü (Bütüncül Tipikliği) Değerlendiren Unsurlar Teorisi.....	181
C.	Değerlendirme.....	185
IV.	ÇERÇEVE HÜKÜMLER BAĞLAMINDA HATA	188
A.	Çerçeve Hüküm ve Çerçeve Unsur Kavramları	188
B.	Çerçeve Unsurların Diğer Unsurlardan Ayrılması.....	190
C.	Çerçeve Hükümler Açısından Tipiklik – Yasak Hatası Ayrımı	193
1.	Genel Bir Bakış	193
2.	Çerçeveyi Dolduran Norma İlişkin Bilgiyi Haksızlık Bilinci Kapsamında Değerlendiren Görüşler ve Bu Görüşlere Yönelik Eleştiriler	193
3.	Çerçeveyi Dolduran Norma İlişkin Bilgiyi Kast Kapsamında Değerlendiren Görüşler ve Bu Görüşlere Yönelik Eleştiriler.....	197
4.	Değerlendirme.....	203

V.	SUÇUN YASAL TANIMINDA “YETKİ” VEYA “İZNE” YER VEREN UNSURLARA İLİŞKİN HATA.....	205
A.	Yetki veya İzne Yer Veren Unsurların Tipiklikteki Konumu.....	205
B.	Tipiklik Hatasının Tespitine İlişkin Örnekler	207
VI.	İLGİLİNİN RIZASINA İLİŞKİN HATA	209
A.	Genel Bir Bakış	209
B.	İlgilinin Rızasının Suç Teorisindeki Konumu	210
C.	Hata Konusu Açısından Değerlendirme.....	212
1.	Yasal Tanımında Rızaya Yer Veren Suç Tipleri	213
2.	Yasal Tanımında Rızaya Yer Vermeyen Suç Tipleri	215
VII.	HUKUKA UYGUNLUK NEDENLERİNİN MADDİ KOŞULLARINDA HATA.....	218
A.	Genel Bir Bakış	218
B.	Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Maddi Koşullarında Hataya İlişkin Teoriler	221
1.	Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Maddi Koşullarında Hatayı Yasak Hatası Olarak Kabul Eden Katı Kusur Teorisi.....	221
a.	Teorik Temeller.....	221
b.	Hukuki Sonuçlar.....	223
c.	Teoriye Yönelik Eleştiriler ve Değerlendirme.....	224
2.	Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Maddi Koşullarında Hatayı Tipiklik Hatası Kapsamında Değerlendiren Teoriler.....	228
a.	Kast Teorileri.....	228
b.	Tipikliğin Olumsuz Unsurları Teorisi.....	229
c.	Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Maddi Koşullarında Hatayı Tipiklik Hatası Kapsamında Değerlendiren Teorilere Yönelik Eleştiriler ve Değerlendirme.....	230
3.	Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Maddi Koşullarında Hatayı Bağımsız Bir Hata Türü Olarak Değerlendiren Teoriler.....	232
a.	Sınırlı Kusur Teorisi	232
(1)	Teorinin Temelleri	232
(2)	Teoriye Yönelik Eleştiriler ve Değerlendirme	237
b.	Hukuki Sonuçlarda Sınırlı Kusur Teorisi	240
(1)	Teorinin Temelleri	240
(2)	Teoriye Yönelik Eleştiriler ve Değerlendirme	242

c.	Hukuki Sonuçlarda Bağımsız Kusur Teorisi	243
(1)	Teorinin Temelleri.....	243
(2)	Teoriye Yönelik Eleştiriler ve Değerlendirme.....	246
4.	Değerlendirme.....	246
C.	Türk Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Maddi Koşullarında Hata.....	248
1.	İlgili Hükmün Tespiti.....	248
2.	İlgili Hükmün Yorumu.....	250
a.	Farklı Görüşlerin İncelenmesi.....	250
b.	Değerlendirme	254

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİPİKLİK HATASINA İLİŞKİN ÖZELLİK ARZ EDEN KONULAR

I.	SUÇUN KONUSUNDA HATA	257
A.	Genel Bir Bakış.....	257
B.	Şahısta veya Eşdeğer Konuda Hata	259
II.	NEDENSELLİK BAĞINDA SAPMA	263
A.	Sapma Kavramı ve Suç Genel Teorisindeki Konumu.....	263
B.	Nedensellik Bağında Sapmanın Görünüm Biçimleri.....	266
C.	Nedensellik Bağında Sapmanın Ceza Sorumluluğuna Etkisi.....	267
1.	Nedensellik Bağındaki Temel Sapma	267
a.	Kastın Konusu Olarak Nedensellik Bağında Sapma.....	267
b.	Objektif İsnadiyet Sorunu Olarak Nedensellik Bağında Sapma.....	270
c.	Fiil Planı Teorisi.....	271
d.	Kast Tehlikesi Teorisi.....	274
e.	Değerlendirme ve Önerimiz.....	276
2.	Neticenin Failin Tasavvur Ettiği Andan Sonra Meydana Gelmesi	278
3.	Neticenin Failin Tasavvur Ettiği Andan Önce Meydana Gelmesi	282
III.	HEDEFTE SAPMA.....	283
A.	Genel Bir Bakış.....	283

B.	Hedefte Sapmanın Ceza Sorumluluğuna Etkisi.....	290
1.	Eşdeğerlik Teorisi.....	290
2.	Somutlaştırma Teorisi.....	292
3.	Fiil Planı Teorisi	294
4.	Değerlendirme ve Önerimiz.....	296
C.	Hedefte Sapmanın Sınır Teşkil Eden Olaylarda Tespiti	298
1.	Korunan Hukuksal Değerin Önemi	298
a.	Tuzak Mektup Örnek Olayı.....	298
b.	Malvarlığına Karşı Suçlar	300
2.	Somutlaştırmanın Anlamı ve Kapsamı.....	301
a.	Bomba ve Zehirli Yiyecek Örnek Olayları.....	301
b.	Telefon Örnek Olayı.....	307
D.	Çok Neticeli Sapma.....	309
IV.	ŞAHISTA HATA İLE HEDEFTE SAPMAYA İLİŞKİN OLARAK ÖZELLİK ARZ EDEN KONULAR.....	310
A.	İştirak.....	310
1.	Genel Bir Bakış.....	310
2.	Dolaylı Failin Ceza Sorumluluğu	311
3.	Müşterek Failin Ceza Sorumluluğu	313
4.	Azmettirenin Ceza Sorumluluğu.....	315
B.	Şahista Hata ile Hedefte Sapmanın Birlikte Gerçekleşmesi	317
V.	TERSİNE TİPİKLİK HATASI.....	319
A.	Genel Bir Bakış	319
B.	Elverişsiz Teşebbüs.....	319
1.	Elverişsiz Teşebbüs Kavramı.....	319
2.	Elverişsiz Teşebbüsün Görünüm Biçimleri.....	321
3.	Elverişsiz Teşebbüs ile Tipiklik Hatası Arasındaki İlişkiye Genel Bir Bakış.....	323
4.	Elverişsiz Teşebbüs – Mefruz Suç Ayırımı	324
a.	Genel Bir Bakış	324
b.	Elverişsiz Teşebbüs - Mefruz Suç Ayırımına İlişkin Görüşler	329
(1)	Tipikliğin Önalanı Üzerine Hataların Elverişsiz Teşebbüse Yol Açtığını Kabul Eden Görüşler	329
(2)	Karşıt Kavram Öğretisi.....	330

(3) Tersine Hukuki Hataların Tamamının Mefruz Suça Yola Açtığını Kabul Eden Görüşler	336
(4) Önalın Normlarına Atıf Yapan Unsurların Ayrımına Dayanan Görüş	340
(5) Değerlendirme.....	341
c. Süjenin Elveriřsizliđine Özgü Tartıřmalar	343
VI. ÇİFTE HATA.....	345
A. Genel Bir Bakış.....	345
B. Tipiklik Düzeyinde Gerçekleşen Çifte Hata.....	347
1. Farklı Görüşlerin İncelenmesi	347
2. Değerlendirme.....	349
VII. SEÇİMLİK UNSURLARDA HATA	351
A. Genel bir bakış	351
B. Seçimlik Unsurlarda Hata Kapsamına Girmeyen Durumlar	352
1. Örnek Niteliđindeki Unsurlarda Hata.....	352
2. Seçimlik Unsurlara İlişkin Sapma	353
3. Seçimlik Unsurlarda Altlama Hatası	356
C. Seçimlik Unsurlarda Hatanın Ceza Sorumluluğuna Etkisi	357
1. Farklı Görüşlerin İncelenmesi	357
2. Değerlendirme.....	361
VIII. CEZAYA ETKİ EDEN NEDENLER VE HATA.....	362
A. Nitelikli Unsurlarda Hata	362
1. Genel Bir Bakış	362
2. Nitelikli Unsurlarda Hatanın Ceza Sorumluluğuna Etkisi.....	365
a. Daha Ağır Cezayı Gerektiren Nitelikli Unsurlarda Hata	365
b. Daha Az Cezayı Gerektiren Nitelikli Unsurlarda Hata	367
3. Seçimlik Nitelikli Unsurlarda Hata	367
B. Nitelikli Unsurlardan Ayrılması Gereken Sübjektif Tipiklik Unsurları ve şahışta Hata.....	369
1. Tasarlama ve řahıřta Hata	369
2. Kan gütme / Töre Saiki ve řahıřta Hata / Sapma	371
3. Nitelikli Unsurların Cezaya Etki Eden Sübjektif Unsurlardan Ayrımına Yönelik Önerimiz ve Bu Ayrımın Hata Öğretisi İçin Önemi	372

IX. CEZALANDIRILABİLİRLİĞİN DİĞER KOŞULLARINDA HATA	374
A. Genel Bir Bakış	374
B. Cezalandırılabilirliğin Objektif Koşullarında Hata	375
C. Şahsi Cezasızlık Nedenlerinin Maddi Koşullarında Hata.....	379
1. Farklı Görüşlerin İncelenmesi.....	379
2. Değerlendirme	382
X. FAİLİN TASAVVURUNDAKİ TİPİKLİK İLE OBJEKTİF OLARAK GERÇEKLEŞEN TİPİKLİĞİN FARKLI OLMASI	383
A. Genel Bir Bakış	383
B. Farklı Görüşlerin İncelenmesi	384
C. Değerlendirme ve önerimiz.....	387
SONUÇ.....	393
KAYNAKÇA	401